

Tanév végi menetrend Szezon előtt Gondoskodás és gondozás

Az idős emberek helyzetéről, ellátásukról

Végéhez közeledik a tanév az általános és a középiskolákban. A nemzetiségi gimnáziumokban május 12-én, a többi középiskola IV., valamint az egészségügyi szakiskolák III. osztályos tanulói számára május 13-án, a szakmunkásképző intézetek utolsó évfolyamain május 27-én tartják az utolsó órákat.

Az érettségi — érettségi képesítő — írásbeli vizsgák a nemzetiségi gimnáziumokban május 13-án, a gimnáziumok és a szakmunkásképző iskolák nappali tagozatán május 16-án, a középiskolák esti és levelező tagozatán május 30-án kezdődnek. A közös írásbeli érettségi-felvételi vizsgágon május 23-tól ad-

nak számot tudásukról a diákok. A szakmunkásképző iskolákban június 16-tól kezdve tartják a szakmunkásvizsgákat, a gép- és gyorsíróiskolákban június 21—27. között vizsgáznak a végzős tanulók.

A nappali tagozatos alsófokú oktatási intézmények diákjai, a középiskolák I—III. osztályosai számára, továbbá a gép- és gyorsíróiskolákban és az egészségügyi szakiskolák I—II. osztályosai számára, június 17-én, a szakmunkásképzőkben június 10-én lesz az utolsó tanítási nap. Az évzáró ünnepekre, a bizonyítványosztásra az utolsó tanítási napot követő héten — az igazgató által kijelölt napon — kerül sor.

Az utazási irodák, a kereskedelmi és vendéglátóipari vállalatok, az idegenforgalomban érdekelt intézmények és szervezetek idei, főszereplői felkészülésnek alakulásáról tájékoztattak tegnapi, keddi, **Csongrádon megtartott ülésükön dr. Dobi Ferenc elnökletével, a Tisza—Maros vidéki idegenforgalmi bizottság tagjai.**

A bizottság Csongrád megye műemlékvédelmének helyzetéről, feladatairól is képet alkothatott. A tájékoztató kiegészítéseként a bizottság tagjai megtekintették a csongrádi belváros helyreállított népi házeit.

Egy társadalom humánuma mindenekelőtt azon mérhető, miképpen gondoskodik a segítségre szorulókról. Mindazokról, akik életkorukból adódóan még vagy már nem képesek önálló életvitelre. Támogatni az öregeket, széppé, vagy legalábbis elfogadhatóvá tenni életük záró szakaszát, nem kényszerűség, hanem természetes kötelesség.

Sajnos, a családok egy része nem érez felelősséget az idős hozzátartozója iránt, vagy anyagi lehetőségei miatt képtelen a segítő támogatásra. Jóllehet, a család törődését nemigen pótolhatja senki, hiányát azonban enyhítheti az intézményes gondoskodás. Minden túlzás nélkül állítható, az öregek egészségügyi, szociális és pszichológiai problémáira napjaink egyik legfontosabb társadalompolitikai kérdése, s központi feladata az illetékes állami intézményeknek és tömegszervezeteknek.

Az idősokorok helyzetéről és szociális ellátásukkal kapcsolatos jöbbitásra és megoldásra váró tennivalókról tanácskozott a közelmúltban a Hazafias Népfront Csongrád megyei elnöksége. A megyei népfront nő- és rétegpolitikai bizottsága részletes írásos beszámolója reális képet ad a szűkebb körökben élő öregek helyzetéről, a népfrontmozgalom e területen végzendő feladatairól.

Az öregekkel való törődés itt és ma különösen fontos azért, mert meggyőzően változatlanul a második helyen áll az országban az idősokorok számárányát tekintve. A hatvan éven felüliek száma 87 ezer 453, s közülük mintegy 25 ezer ember nyugdíja kétezer forintnál kevesebb, ami csak meg-

élhetőségüket biztosítja. De a nyugdíjellátáson kívül más szociális gondoskodásra is szükség van, s mivel gondozás-ápolás nehéz feladatának a családok igen nehezen tudnak eleget tenni munkájuk mellett, ezért elengedhetetlenül szükséges az idősokorokért a társadalmi összefogás, a szervezettebb, a jelenleginél jobban egybehangolt intézményes segítség.

Az elmúlt évben mintegy 2 millió forintot — amely különböző társadalmi munkákból származott — fordított a népfront elsősorban a szociális intézmények fejlesztésére. Pénzben ki nem fejezhető, de tartalmában igen értékes az a segítség, amelyet a népfrontaktívák nyújtottak az öregeknek a házi szociális gondozás során. Ennek azért is van különös jelentősége, mert az otthoni ápolásra, gondozásra szoruló öregek száma igen magas, viszont nagyon kevés a hivatásos gondozó. Az elszigetelődés, a magány érzésének feloldásában nagy szerepe van a népfront irányításában, támogatásában működő nyugdíjaskluboknak, amelyekből koránt sincs annyi, amennyire szükség lenne. A népfrontmunkában a nyugdíjasokkal való törődés azonban nem szorítkozik csak a szociális problémák megoldására, hanem a körzeti bizottságok fontos feladatuknak tekintik azt is, hogy minél több idős embert tudjanak bevonni a közéleti tevékenységbe.

Nem kevés segítséget nyújt a népfront az öregeknek, de hogy van még tennivaló az idős emberek szociális támogatása terén, azt bizonyították azok az ülésen elhangzott hozzászólások,

amelyek a hibákra és a jöbbitásra váró területekre hívták fel a figyelmet.

Jogos észrevételként hangzott el, hogy sajnálatos módon nagyon sok idős ember nem ismeri a szociális gondozás különböző formáit. Eppen ezért lenne hasznos, ha az egészségügyi osztály egy külökiadványban tájékoztatná az öregeket mindazokról a gondozási lehetőségekről, amelyeket igénybe vehetnek. Valószínűleg az információ hiánya az oka annak is, hogy még mindig van üres lakás a Tolbuhin sugárúti öregek házában.

Nem kis problémát jelent a falvakban, tanyákon élő magányos öregek életének könnyítése, hiszen nem szívesen költöznek a városba, szociális otthonokba, ugyanakkor nem megoldott otthoni szociális ellátásuk. Ennek elsősorban az, hogy jelenleg mindössze 87 fő állású és 321 tiszteletdíjas gondozó gondja felelősége a magára maradt idősokorok szociális ellátása. Eppen ezért fontos feladat bővíteni e hálózatot, már csak azért is, mert ez az egyik leggazdaságosabb és leghumánusabb formája az intézményes gondoskodásnak. Feltehetően nagyobb anyagi és erkölcsi megbecsülésben kell részesíteni a rendkívül lelkiismeretesen dolgozó szociális gondozókat.

S a két legfontosabb népfrontjavaslat: a kétezer forint alatti nyugdíjasokat feltétlenül fontos lenne ingyenes gyógyszerellátásban részesíteni, és megteremteni annak lehetőségét, hogy mindazok a családok, akik magatehetetlen, idős szüleit otthon ápolják, szülőápolási táppénzt kaphassanak. **K. K.**

A májusi Tiszatáj

A százhatvanöt évvel ezelőtt született és száz éve halott Marx Károlyra két írással is emlékezik a Tiszatáj. Vörös László tanulmányában azt bizonyítja, hogy Marx „nemcsak a gonczokodás és a cselekvés, hanem a jellem őriása is volt”. Az elméleti igényesség etikai igénytelenséggel párosult. „Marx azt is nagyon jól tudta, hogy gondolatainak igazsága önmagában nem elegendő, kell hozzá a morális fedezet is, mert ennek hiánya kompromittálja magát az eszmét” — írja Vörös László. Hangsúlyozza, hogy Marx a „forradalmi szélcsend” idején is megtalálta magának az „értelmes tennivalót” az elméleti munkában, a mozgalom esz-

mei és szervezeti erősítésében. Az „ügy szolgálata” vezette, s érthető, hogy távol állt tőle mindenféle „önszeretet és önreklamáció”. Franz Mehring Marx életrajzáról Kaposi Márton írása olvasható. Az ötvenéves Páskándi Géza portréját Szaraz György rajzolja meg, s az új számban — a születésnap okán is — három új Páskándi-vers is helyet kapott. Kurucz Gyula Mérés című elbeszélése mellett Magyarai Lajos, Horgas Béla, Czigány György, Orbán Ottó, Hervay Gizella, Vári Attila és Kiss Dénes versei olvashatók még a lap szépirodalmi anyagában.

Az Örökség rovatban Tilkovszky Lóránt Bajcsy-Zsi-

linszky szociális programjairól ír. Kiemeli, hogy ennek a programnak egyik pillére a „nemzetiségi rezhajlás nélküli nagyszabású földreform”, és a „széles körű, az ország egész lakosságára, így az ipari munkásokra is kiterjedő, sokoldalú társadalombiztosítás” volt. Tilkovszky közli Zeilinszky 1943. december 16-i el nem mondott beszédének szövegét, melyet az Országos Széchenyi Könyvtár Kéziratárában, a politikai irattárak maradványai között talált meg. Grezsa Ferenc Németh László Szekfő-könyve című tanulmányában az egykori polémia mai értékelését adja.

A „Tisza törvénye szerint” jár Tóth Béla: ahogy a folyó „lefelé jöttében építette, csöppentette a településeket, aszerint kalapolt be a soron következő községbe. Ezért köszönök most a másik parton élő Zemlégnagárdnak”. A Tisza-járás után Mocsár Gábor Búcsú a kerttől című írását olvashatjuk. A tények, adatok szociográfiát ígérnek, a líra a vallomás személyességéből tör föl. Kodolányi Gyula „A Föld pedig a mi anyánk” című írása korunk egyik fő követelményéről, a környezetvédelemről szól. A szerző „az ökológiával összhangba hozott, mértékadó életformáról” beszél, mely nem jelent aszkézist és technikaellenességet. „A környezet szennyezését nemcsak látványos és törvénybe ütköző cselekedetek okozzák” — írja Kodolányi —, a környezet megvédését nem lehet egyszerűen áthárítani az „államra”, az „illetékesre”. A testi és lelki civilizációs ártalmak óriási iramban szaporodtak el a korszerűség látszatát keltő életforma és szemlélet fölülvizsgálatára és korrekciójára van szükség.

A Kritika rovatban Pomogáts Béla Az újabb magyar irodalom, 1945—1981 című könyvét Tuskás Tibor bírálja. A Kossuth Kiadónál megjelent, Klaniczay Tibor szerkesztette új irodalomtörténeti színtézist Olasz Sándor értékeli. Moldova Egi szekér című művéről Mátyás István írt kritikát.

Kotsis Nagy Margit szobrászatát a Művészet rovatban Szuromi Pál mutatja be (A létezés stációi). A Tiszatáj májusi számát Szent-Ernő grafikai illusztrálják.

A lakásépítésekről

A Hazafias Népfront városi bizottsága mellett működő városi politikai munkabizottság tegnapi ülésének témája a lakásépítés volt.

A munkabizottság elnökének, Deák Ferencnek az üdvözlő szavai után Tölgyesi Béla, a városi tanács vb építési és közlekedési osztályának vezetője ismertette az építési tial-

makkal kapcsolatos tudnivalókat, és Szeged tekeletlétását.

Dr. Perjesi László, az OTP Csongrád megyei Igazgatójának vezetője, valamint Tölgyesi Béla a települési magánlakás-építés jövőjéről, kiterjesztésének új formáiról, a családi házas építés városbeli lehetőségeiről tartott tájékoztatót.

Sokáig töprengtem Kotsis Nagy Margit magyarországi bemutató kiállításának szobrai között a Horváth Mihály utcai Képtárban. Gondolkodtam az otthonlanság és otthonra találás egymáson feszülő élményeiről, az újrakezdés próbáinak bátorságáról, érzelmi gondolatit telítettség és megvalósítás mesterségbeli fogaskerekrendszeréről, tápláló gyökerekről és evgyűrűk szorításáról, azaz kötésekről és kötődésekről.

Arról van szó ugyanis, hogy ezzel a tálalattal Kotsis Nagy Margit életének újabb szakaszához érkezett. Lezárt egy útkereséssel, bizonytalanságokkal, nekilendülésekkel és válságokkal teli időszakot, kijelölt irányt, s megteremtette magának az új utat az első határozott lépéseket. Hogy szabad az ide! Szinte elrepült az a lassan hat esztendő, amit Erdélyből való áttelepülése óta Szegeden töltött. Az ottani évek sem voltak vargabetűtől mentesek. Csíkszeredán született, majd a kolozsvári Babes—Bolyai Tudományegyetemen magyar — történelem szakos tanári

diplomát szerzett, négy évig tanított Nagyváradon, s csak azután fölvetelített a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskolára, ahol 1973-ban végzett. A feketeerdői Üveggyár tervezőjeként négy esztendő dolgozott, üvegterformákból és keramiákból rendezte első kiállításait. Több országos tárlaton szerepelt. Mióta Szegeden él, szobrokat készít. A színezett agyag és a samott választott anyaga. Valamennyiben utal azokra a gyökerekre, melyek Erdély hegyeibe kapaszkodnak, az erdélyi szellem évszázados forrásából táplálkoznak. A kolozsvári bölcsészkaron Balogh Edgar, Jancsó Elemér, Cselényi József, Szabó T. Attila, Szabó György plántálta belé a székegyföld történelmi hagyományainak inspirációt.

Kotsis Nagy Margit tálalata egyértelműen meggyőző bennünket arról, hogy arvasága, fájdalma, tehetetlenségérzése nem önmaga belső világának kivetítése, hanem egy nép, egy nemzetiség történelmi keserveinek újraélése, az emberi kapcsolatok, bonyolultságának vállalása, a mindig újrakezdés önméretű erkölcsé. Elsősorban magatartásformákat vallat, az emberi kapcsolatokban, drámai helyzetekben testet öltő filozófia, világszemlélet plasztikai megjelenítését tűzte ki programul. Szinte valamennyi alkotása egyidejűleg „belső önarckép és általánosítható szimbólum” akkor is, amikor a Sziszifusz-sorozat gúzsba kötött embereinek kínlását, tragikus, s bukkaszkubban mégis fölemelő lételehetőségeit fogalmazza meg; akkor is, amikor Kányádi Sándor, József Attila vagy a Don-kanyarban el-

esett névtelen magyar katonák üzenetét gyúrja szobrokká; akkor is, amikor tehetetlenségét, nehezedő álmait, bizonytalan pillanatait, magamegyőzt létecsinát, akár a Könyörgők csoportját, Pietát, Madonnákat fogalmaz vagy éppen Veres Péter siratja arcukat eltakaró asszonyalakjaival. Elet és halál, szerelem és elválás, kapcsolatok és elidegenedések, származások és vergődések sarba gyúrt jelképei Kotsis Nagy Margit XX. századi karanténjának csupasz koponyájú, leplekbe burkolt alakjai.

Tájékozódása elsősorban érzelmi. Ezeket a megélt élményeket többféle szobrászi hatást fölmutató kifejezésmóddal testesíti meg. A régi népművészet formakincsének egyes jegyei éppúgy fölfedezhetők munkáiban, mint a néhány évvel ezelőtti nemzetközi plasztikai, biennálé szencziációját jelentő francia Jean-Claude Alvi, vagy a tömör fogalmazású Amerigo Tot kavicsasszonyai. Legszébb alkotásai mégis azzal sajátosan eredetiek, hogy a középkori művészet lényegét ragadják meg; a fej lekopasztott origója a mondandó lényegi hordozója, a test pedig föloldódik a szakadozott, repedezett, töredezett kendők, leplek, drapériák vulkáni mozgásaiban. Ezeket a szobrokat legteljesebben az érzélem viharára, a gondolat erejére. Úgy tűnhet, Kotsis Nagy Margit az élet árnyékos oldalairól vágyik a tiszta fény után. Azt a jelképes kézfogást, mely összeköti múltjával és jövőjével, testvéreivel, barátaival, amely egybekapcsolja jalkiállításait és örömjongásait, amely megoldja kötéseit és emeli kötődéseit. **Tandi Lajos**

Hétköznapiak

Ez nem játék...

Ülünk a parkban a nyugalmazott szakszervezeti titkárnővel. Evtizedek óta ismerem, tudom, hogy mindig is agilis volt, s most is az. Tízemeletes házban lakik, és a ház előtti virágskertet gondozza. „Nem esik le az aranygyűrű az ujjamról” — mondja, de ugyanakkor fájálja, hogy sokszor hiábavaló a munkája. Összetapossák a virágágyást.

Tudom, hogy a gyerekek nem sokat törődnek a szépen gondozott kertekkel. Rúgják a labdát, s éppen olyanok, mint az élvonalbeli futballisták, nem mindig oda találunk, ahova kellene. Panaszát, szívfejdalmát megértem. De meg kell értenem a ficánkoló nebulókat is. Miért? Azért, mert a szomszédos játszójukat meg a felnőttek

tették tönkre. Ott a közismert homokozó, szép kis betonmedence, pereme körülakva betonlapokkal, körülötte pedig aszfaltos borítás.

Gyan most a homokozó és környéke, mintha bombatámadás érte volna. Beszélgető partneremre nézek, s kérdem mi történt. Azt válaszolta, hogy legutóbb kiszedték a homokot a medencéből, és hatalmas teherautók jöttek a csere lebonyolítására. A homok cseréje közben szétrombolták a medence peremét, és feltörték a körülötte levő aszfalttréteget. Most a gyerekek folytatják, dobálják szerte szét a betondarabokat, aszfalttöréseket. A nehéz és könnyen sérülést okozható kódarabokkal szórakozni pedig egyáltalán nem is játék.

...ez nem szolgáltatás

Nézelődtem a szegedi bútortipari szövetkezet „hid lábánál” levő üzletében. Már a bejárat ajtóra kiakasztott plakát megnyugvást adott: lakberendezési, vásárlási, szállítási, hitelügyeket intézendő dolgokra ígérnek szaktanácsot, felvilágosítást. Sőt egy plakát arra is fölhívta a figyelmet, hogy a bútortiparban tájékozott kiállítását rendezik meg hamarosan. Szép, szép gondoltam magamban, s körülnéztem az üzletben. Szerettem volna vásárolni egy előszobafalat Sajnos, olyasmit nem tartanak.

Különböző szép bútort lehetett látni a szövetkezeti ipar bemutatótermében, üzletében, ahol nem csupán saját termékeiket kínálják, hanem a hazai bútortipari szövetkezetek által gyártott berendezéseket is. Sajnálatos, hogy szűk a „keresztmetszet”, még sajnálato-

sabb, hogy még nincs egy teljes áttekintést nyújtó katalógusuk. De nem is ez ragadta meg a figyelmet, hanem egy bánatos férfiú, aki a bejáratnál szemben levő információs pult mögött adminisztrálgató alkalmazottal folytatott párbeszédet. Nagyjából így történt:

— Ugye ez egy szövetkezeti cég?
— Az, kérem.
— Szolgáltatást, javítást is végeznek?
— Természetesen.
— Akkor megrendelhetek itt önként egy heverőt és két fotel huzatának a kicserélését?
— Nem, kérem. Ilyen munkákkal mi nem foglalkozunk.
— Az előbb azt mondta, hogy a szövetkezetük a lakosság szolgálatában áll. Hol cserélnék, kárpítoznák újra bútorokat?
— Talán maszkeknál érdeklődjék.
— Ennyi és semmi több.
Gazdag István